

Najpogostejše oblike izkoriščanja odraslih:

- prisilna prostitucija in druge oblike spolne zlorabe
- prisilno delo in delovno izkoriščanje
- prisilno izvajanje kaznivih dejanj
- prisilno beračenje
- služabništvo
- trgovanje s človeškimi organi, tkivi in krvjo.

Najpogostejše oblike izkoriščanja otrok:

- spolno izkoriščanje otrok
- prisilno delo in delovno izkoriščanje otrok
- izkoriščanje otrok za izvrševanje manjših kaznivih dejanj
- prisilne poroke otrok
- trgovina z organi, tkivi in krvjo otrok
- nezakonite posvojitve, ki so lahko povezane tudi z ugrabitvami otrok
- izkoriščanje otrok za služenje v vojski ali oboroženih skupinah.

Pogoste negativne posledice na zdravju:

- anksioznost, posttravmatska stresna motnja, depresija, motnje, povezane s stresom, dezorientiranost, zmedenost, fobije in napadi panike, občutki nemoči, sramu, ponižanja, šoka, zanikanja ali nezaupanja, znaki samomorilnosti
- glavoboli
- prebavne težave, nezdrava izguba teže
- kronične bolezni (težave s hrbtom, sluhom, srčnožilnim ali dihalnim sistemom, bolečine rok zaradi dela v nevarnih delovnih razmerah z neomejenim delovnim časom, npr. v kmetijstvu in na gradbiščih, težave z očmi zaradi dela s slabo osvetlitvijo v prostorih (šiviljska industrija ipd.)
- pohabljenje, ki ga povzročajo sanitarni in nevarni medicinski postopki, ki jih izvaja tako

Zdravstvene težave pri žrtvah:

Zdravstvene težave pri žrtvah trgovine z ljudmi so v veliki meri posledica več

dejavnikov: pomanjkanja hrane in spanja, ekstremnega stresa, nevarnosti potovanja, nasilja (fizičnega in spolnega), dolgih delavnikov brez počitka, nevarnega dela ter neustreznih delovnih razmer, ki niso v skladu z delovnopravno zakonodajo oziroma drugimi predpisi, ki to urejajo.

Večina žrtev nima pravočasnega dostopa do zdravstvene oskrbe, zato je verjetno, da se bodo zdravstvene težave še stopnjevale.

Psihično nasilje nad žrtvami povzroča visoko stopnjo posttravmatske stresne motnje in začetek duševnih bolezni. Žrtve trgovine z ljudmi so manj stabilne, bolj izolirane, doživljajo več strahu, imajo hujše travme in večjo potrebo po duševnem zdravju kot druge žrtve kaznivih dejanj.

imenovani »zdravnik« v trgovini z ljudmi

- brazgotine, odrgnine, cigaretne opekline, telesne poškodbe, modrice (žrtve spolne industrije pogosto pretepajo na delih telesa, kjer poškodbe ne bodo kazile zunanje videza, kot je spodnji del hrbta)
- nalezljive bolezni, kot je tuberkuloza
- težave z ustnim zdravjem
- spolno prenosljive bolezni, bolečine v nožnici, neželena nosečnost zaradi posilstva ali prisilne prostitucije, bolečine v medenici, rektalne težave in težave pri uriniranju zaradi dela v spolni industriji
- zasvojenost z alkoholom in drogami
- kulturni šok.

Kako prepoznati, da gre za žrtev trgovine z ljudmi

SPLOŠNI KAZALNIKI:

- oseba ne ve, v kateri državi je, kje živi, skozi katere države je potovala
- ne pozna naslova, kjer prebiva, ne telefonske številke osebe, pri kateri je nastanjena
- ne ve točno, kdaj je prišla in kako dolgo bo ostala
- ima lahko s pisalom na roki napisane določene informacije
- nima nič oz. skoraj nič gotovine
- je imetnik ponarejenega potovalnega dokumenta ali ponarejenega dovoljenja za prebivanje
- prihaja v spremstvu osebe, ki daje vtis, da se ukvarja s trgovanjem z ljudmi.

VEDENJSKI KAZALNIKI:

- izmikanje stiku (očesnemu ali pogovornemu)
- ekstremno vedenje (preveč podrejen, pretirano zgovoren in naučen)
- je zelo tih in pasiven
- kaže znake, da je kontroliran, videti je, kot da dela po navodilih nekoga drugega
- dovoljuje, da spremljevalec govori v njegovem imenu, vede se po navodilih, kaj mora povedati ali storiti
- vidno je nemiren in/ali prestrašen
- spremljevalec vpliva na njegovo vedenje z verbalnimi ali neverbalnimi znaki
- do uradnih oseb kaže nezaupanje ali strah.

DRUGI KAZALNIKI:

- nima urejenega zdravstvenega zavarovanja (brez kartice) in morda je tudi brez drugih dokumentov, ali pa jih ima njen spremljevalec
- govori in razume samo svoj materni jezik
- znane težke ali zahtevne razmere v deželi, od koder prihaja (poznate iz medijev)
- ne zmore naštetih osebnih življenjskih prelomnic (datum rojstva/leto, kdaj so se težave začele)
- družinska/druga razmerja niso tako izrazita, kot trdi (na primer starostne razlike, odtujen odnos z osebo, ki jo spremlja)
- pri vseh aktivnostih se obrača na spremljevalca in se z njim posvetuje o najmanjših podrobnostih
- ne more dati podatkov o namestitvi, naslovu bivanja, naslovu zaposlitve ali drugih pomembnih naslovih
- oblačila in drugo imetje se ne ujemajo z okoliščinami obiska pri vas
- zaznane brazgotine, odrgnine, telesne poškodbe.

Kaj storiti, če osebo prepoznate kot žrtev trgovine z ljudmi

Kot splošni zdravnik in svetovalni delavci lahko žrtvi trgovine z ljudmi rešite ne samo zdravje, pač pa tudi življenje.

Pri tem:

- prizadevajte si zabeležiti čim več informacij o situaciji
- če sumite, da je žrtev v neposredni nevarnosti, o tem obvestite pristojne ustanove pri čemer pazite, da ne ogrožate žrtve in sebe
- bodite sočutni do osebe
- bodite diskretni pri podajanju potrebnih informacij.

Kam na pomoč:

- **Policija: 113**
- **anonimna e-prijava na MNZ**
(<https://e-uprava.gov.si/podrocja/drzava-druzba/kazniva-dejanja/prijava-trgovine-z-ljudmi.html>)
- **Slovenska karitas: +386 31 470 151**
(dežurni telefon 24/7)
- **Društvo Ključ: +386 80 17 22**
(9.00 – 13.00)
- **Slovenska filantropija: +386 1 430 12 88**
- ambulante Pro Bono
- www.karitas.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Kako pristopiti do domnevne žrtve trgovine z ljudmi:

- poskrbite za varnost, zaupnost in individualen pristop
- do žrtve bodite spoštljivi in empatični; sprašujte jo tankočutno in razumljivo
- prisluhnite aktivno in odzivno
- upoštevajte znake, da žrtev trgovine z ljudmi potrebuje odmor
- ohranjajte strokovnost
- verjemite in ne sodite – pustite ob strani vse predsodke
- **ponudite pomoč.**

Temelji pomoči žrtvam trgovine z ljudmi:

1. zagotovite (si) varnost:

kadar sumite, da gre za žrtev trgovine z ljudmi, poskrbite za zasebnost pri svojem delu

2. vprašajte:

komunicirajte počasi in sočutno

3. prisluhnite:

spremljajte verbalno in neverbalno izražanje

4. opazujte:

preverite kazalnike trgovine z ljudmi (navedeni na drugi strani)

5. ukrepajte:

če ocenite, da je oseba žrtev trgovine z ljudmi, jo spodbudite, da skupaj poiščeta (potrebno) pomoč.

Smernice za pogovor z domnevno žrtvijo trgovine z ljudmi

»Opažam, da ste tujec, in morda tudi nimate nikogar, ki bi mu lahko zaupali in pri njem poiskali pomoč. Morda ste celo žrtev trgovine z ljudmi. To pomeni, da vam je odvzeta svoboda in/ali vas izkoriščajo pri delu. Morda ima kdo nad vami nadzor, tudi o svojih osebnih zadevah ne odločate sami, vam je odvzeta možnost komuniciranja/stika z bližnjimi in z okolico, so vam bili morda odvzeti osebni dokumenti, opravljate neplačano delo oz. nekdo nadzoruje vaš zaslužek, so vam odvzeli mobilni telefon ...

Vedite, da imate, tako kot vsak človek, pravico do pravičnega plačila, do varstva zdravja in svobodnega gibanja. Če so vam te pravice kršene, poskusite stopiti v stik z eno od teh organizacij.«

Vprašanja za pomoč pri prepoznavi žrtve

Postavite spodaj navedena vprašanja in spremljajte odzive. V pomoč vam bo priloga s prevodi v štiri jezike.

»Prosim, odgovorite mi na vprašanja. To, kar boste povedali, je zaupno in bo ostalo v naši ordinaciji.«

- Imate zdravstveno kartico? Če ne vi, kdo ima vaše dokumente?
- Ali ste prišli sami?
- Kaj vas boli? / Kje ste poškodovani? Pokažite.
- Kako dolgo že opažate bolečino (koliko dni, mesecev, let)?
- Ali se počutite ogroženo?
- Ali veste, v kateri državi ste?
- Ali poznate naslov, kjer bivate?
- Koliko vas živi skupaj v stanovanju/hiši?
- Imate dovoljenje za delo, dovoljenje za bivanje?
- Kam pošljemo bolniški list?

TRGOVINA Z LJUDMI

Kaj je trgovina z ljudmi?

Trgovina z ljudmi je oblika sodobnega suženjstva, ki obsega novačenje, prodajo in izkoriščanje ranljivih moških, žensk in otrok tudi v Sloveniji. To je huda oblika kaznivega dejanja in kršitev temeljnih človekovih pravic posameznika.

Strokovni delavci v zdravstvu in socialnem varstvu so pogosto edina vez med žrtvijo in programi za pomoč. Zato bodimo pozorni. K ukrepanju nas zavezuje tudi zakonodaja.